

Relationship between Family Function and Anxiety in the First Year Primary School Students

Dousti P *, Hedayati-Hamedani S

Department of Psychology, Faculty of Psychology, Islamic Azad University, Hamadan Branch, Hamadan, Iran
* *Corresponding author.* Tel: +989121982901 E-mail: peyman@dousti.net

Received: Dec 7, 2015

Accepted: Apr 28, 2016

ABSTRACT

Background & objectives: Family structure and the position of the child in the family plays important role in the development of his/her personality. Some studies have found a significant association between the level of family function and variables including rape, deprivation, fear, anxiety, and attention deficit hyperactive disorder in children. So, the aim of this study was to determine the correlation between family function and anxiety in first year primary school students.

Methods: This study conducted using descriptive and correlational design. The study population consisted of 137 students studying in first grade primary non-profit schools located in the district one of the city of Hamadan, 2014-2015. A sample of 100 mothers and their children (50 male and 50 female) were selected to participate in the study. Participants responded to Family Function Scale (FFS) and Spence child anxiety questionnaire. Descriptive statistics and Pearson coefficient test were used to data analysis in SPSS-22.

Results: The results showed that general anxiety has negative relationship with emotional involvement ($r=-0.91$, $p<0.05$), problem solving ($r= -0.81$, $p<0.05$), emotional support and general family function ($r= -0.89$, $p<0.05$) in male students. Once the mothers had higher scores on these sub scales, boys obtained lower scores in the general anxiety. As well, there were significant negative association between emotional involvement with the fear of open spaces ($r= -0.71$, $p<0.05$) and fear of physical harm ($r=-0.68$, $p<0.05$) among the female students. Hence, the daughters of mothers who had higher scores in the scale gained lower scores in fear of open space and fear of physical harm.

Conclusions: According to the results of this research, it is necessary to teach improving family function techniques to parents. It's necessary to inform parents about the impact of their performance in family regarding mental health of their children.

Keywords: Family Function; General Anxiety; Children Anxiety.

ارتباط بین عملکرد خانواده و اضطراب دانش آموزان کلاس اول دبستان

پیمان دوستی*، سیده سپیده هدایتی همدانی

گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان، همدان، ایران
* نویسنده مسئول. تلفن: ۰۹۱۲۱۹۸۲۹۰۱ ایمیل: peyman@dousti.net

چکیده

زمینه و هدف: ساخت خانواده و جایگاهی که کودک آن را در خانواده اشغال می کند نقش مهمی در رشد شخصیت وی ایفا می کند. برخی مطالعات به این نتیجه رسیده اند که یک ارتباط مهم بین سطح عملکرد خانواده و متغیرهای تجاوز، محرومیت، ترس اضطرابی، و بیش فعالی در کودکان آنها وجود دارد. لذا هدف از پژوهش حاضر تعیین همبستگی بین عملکرد خانواده و اضطراب دانش آموزان کلاس اول دبستان بود.

روش کار: مطالعه حاضر توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری شامل کلیه مادران و کودکان کلاس اول دبستان مدارس غیرانتفاعی منطقه ۱ شهر همدان در سال تحصیلی ۹۳-۹۴ به تعداد ۱۳۷ دانش آموز بود. از این جامعه ۱۰۰ مادر و فرزند (۵۰ کودک پسر و ۵۰ کودک دختر) به صورت تصادفی انتخاب شدند. آزمودنی ها به پرسشنامه سنجش عملکرد خانواده و اضطراب کودکان اسپنس پاسخ دادند. تجزیه و تحلیل داده ها با شیوه آمار توصیفی و پیرسون با استفاده از SPSS-22 صورت گرفت.

یافته ها: یافته ها نشان داد بین اضطراب عمومی پسران با آمیزش عاطفی ($r = -.091, p < .05$)، حل مشکل ($r = -.081, p < .05$)، همراهی عاطفی و عملکرد کلی خانواده ($r = -.089, p < .05$) همبستگی معناداری از نوع منفی وجود داشت، به طوری که هرچه مادران در این مقیاس ها نمره بالاتری کسب کردند پسران در اضطراب عمومی نمره پایین تری به دست آوردند. همچنین دیگر یافته های این پژوهش رابطه معنادار منفی بین آمیزش عاطفی با ترس از فضای باز ($r = -.071, p < .05$) و ارتباط با ترس از آسیب فیزیکی ($r = -.068, p < .05$) را در بین دختران نشان داد، به طوری که هر چه مادران در این مقیاس ها نمره بالاتری کسب کردند، دختران در ترس از فضای باز و ترس از آسیب فیزیکی نمره پایین تری به دست آوردند.

نتیجه گیری: با توجه به نتایج حاصل از این پژوهش ضرورت آموزش تکنیک های بهبود عملکرد خانواده به والدین احساس می شود و لازم است تا والدین را از تأثیری که عملکردشان در خانواده بر سلامت روان کودکانشان می گذارد آگاه کرد.

واژه های کلیدی: عملکرد خانواده، اضطراب عمومی، اضطراب کودکان

پذیرش: ۹۵/۲/۹

دریافت: ۹۴/۹/۱۶

مقدمه

میان کارکرد سالم عبارت است از این که تا چه اندازه الگوهای خانواده در کسب هدف های آن مؤثر و سودمند واقع شده اند (۲). عملکرد خانواده در ابعاد هفت گانه حل مشکل^۲، ارتباط، نقش فردی^۳، همراهی عاطفی^۴، آمیزش عاطفی، کنترل رفتار، و عملکرد کلی خانواده تعریف می شود (۳). حل مشکل و کارکرد

عملکرد خانواده^۱ کیفیتی است که از عوامل متعدد روانی- شخصیتی، اجتماعی- اقتصادی و فرهنگی تأثیر می پذیرد (۱). نظریه پردازان سیستمی خانواده را یک سیستم در نظر می گیرند که اعضا از یکدیگر تأثیر می پذیرند به طوری که عملکرد خانواده از طریق الگوهای مراددهای آنها صورت می گیرد و در این

² Problem Solving

³ Individual Role

⁴ Emotional Support

¹ Family Functioning

مطلوب خانواده مفاهیمی است که تأثیر مستقیمی بر نیازها، اهداف، رضایتمندی از زندگی و روابط عاطفی خانواده می‌گذارد (۴). همچنین نقش فردی و عملکرد خانواده به هم وابسته‌اند و خانواده سالم طبق به تعریف میوچین^۱ خانواده‌ای است که در آن نقش اعضا مکمل یکدیگر باشد (۵). در یک رابطه صمیمی عدم تبادل عقاید و احساسات موقعیتی ویژه برای همسران ایجاد می‌کند که آن‌ها مجبور می‌شوند به‌نوعی این خلاءهای ارتباطی را پر کنند و فقدان گفتگو در آنها موجب سرکوب اعتماد و حالت مظنون و دفاعی در هر دو فرد می‌شود (۶). همراهی عاطفی یکی دیگر از کارکردهایی است که می‌تواند باعث بقا و استمرار خانواده سالم گردد. بوهانان^۲ مشکلات عاطفی را اولین مرحله در فرایند طلاق و بیانگر رابطه زناشویی رو به زوالی می‌داند که احساس بیگانگی جایگزین آن می‌شود و معتقد است مشکل عاطفی متضمن فقدان اعتماد، احترام و محبت به یکدیگر است و همسران به جای حمایت از یکدیگر در جهت آزار و ناکامی و تنزل عزت نفس یکدیگر عمل می‌کنند (۷). عدم کنترل رفتار در یک رابطه زناشویی موجب رفتارهای خشونت‌آمیزی مثل توهین، سرزنش، انتقاد و حمله فیزیکی می‌شود و زوجین در آن نسبت به یکدیگر احساس خصومت، کینه، نفرت و خشم می‌کنند و هر یک از زوجین عقیده دارد که همسرش انسان نامطلوب و ناسازگاری است که موجب رنجش و عذاب او می‌گردد (۸).

بدون تردید ساخت خانواده و جایگاهی که کودک در خانواده اشغال می‌کند نقش مهمی در رشد شخصیت وی ایفا می‌کند. اگرچه ویژگی‌های توارثی نوزاد در شکل‌گیری شخصیت او نقش مهمی دارد اما باید توجه داشت که این ویژگی‌ها تنها می‌توانند در محیط مناسب شکل‌گیری شخصیت را امکان‌پذیر سازند (۹).

سکر^۳ و همکاران نقل کردند که یک ارتباط مهم بین سطح عملکرد خانواده و متغیرهای تجاوزه، محرومیت، بیش‌فعالی و ترس اضطرابی در بچه‌های آن‌ها وجود دارد (۱۰). کودکان با اختلالات اضطرابی^۴ غالباً در آن واحد بیش از یک اختلال دارند (۱۱). ازجمله اختلالات اضطرابی شایع در دوران کودکی می‌توان به اضطراب جدایی^۵، اضطراب فراگیر^۶، اختلال وحشت‌زدگی^۷، اختلال وسواس فکری و عملی^۸، و هراس‌های خاص^۹ اشاره کرد. در حدود ۸ تا ۱۲ درصد کودکان دچار انواع اختلالات اضطرابی هستند که نشان دهنده میزان اهمیت این اختلال است (۱۲). اختلالات اضطرابی در عملکرد روزانه کودکان مداخله می‌کند و دخترها اغلب به‌طور احتمالی دو برابر نسبت به پسرها اختلال اضطرابی را تجربه می‌کنند (۱۳). اضطراب در کودکان به صورت متفاوتی جلوه‌گر می‌شود. بعضی کودکان اضطراب خود را از طریق دلواپسی مداوم درباره ناراحتی که ممکن است برای خود یا خانواده‌شان رخ دهد نشان می‌دهند. بعضی دیگر اضطراب اجتماعی و عده‌ای هم ترس غیرواقعی از خود بروز می‌دهند. عوامل متعددی از جمله ممانعت از بروز پرخاشگری، تولد برادر یا خواهر، طردشدن توسط والدین یا دوستان، جدایی از والدین و یا دوستان موجب اضطراب در کودکان می‌گردد. فردی که می‌خواهد خود را از اضطراب و احساسات ناخوشایند حاصل از آن رها سازد به هنگام مواجهه با موقعیت اضطراب آور از مکانیسم‌های دفاعی همچون اجتناب، بازگشت، انکار و سرکوب استفاده می‌کند (۱۴). کودکان مضطرب اغلب کودکانی ساکت، عصبی، شاکی، ناراضی و کم‌طاقت هستند و اغلب درباره همه چیز مشکل دارند. تداوم اضطراب

³ Secer

⁴ Anxiety Disorders

⁵ Separation Anxiety

⁶ Generalized Anxiety Disorder

⁷ Panic Disorder

⁸ OCD

⁹ Specific Phobias

¹ Minuchin

² Paul Bohannon

روش کار

پژوهش حاضر توصیفی - همبستگی و جامعه آماری شامل کلیه مادران و کودکان کلاس اول دبستان مدارس غیرانتفاعی منطقه ۱ شهر همدان در سال تحصیلی ۹۴-۹۳ به تعداد ۱۳۷ دانش آموز بود. از این جامعه با استفاده از فرمول کوکران^۲ ۱۰۰ مادر و فرزند (۵۰ کودک پسر و ۵۰ کودک دختر) از سه دبستان پسرانه و سه دبستان دخترانه به صورت تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند. نمونه‌گیری و جمع آوری پرسشنامه‌ها در مجموع ۳ ماه به طول انجامید. شرایط ورود به این پژوهش تحصیل در کلاس اول دبستان و رضایتمندی دانش‌آموزان و مادرانشان از شرکت در پژوهش و عدم طلاق یا فوت همسر بود. قبل از شروع طرح، به آزمودنی‌ها توضیحات لازم در مورد اهداف پژوهش و محتوای آزمون‌ها داده و اطمینان داده شد که اطلاعات دریافتی به صورت محرمانه باقی خواهند ماند. ابزار اندازه‌گیری در این پژوهش پرسشنامه سنجش عملکرد خانواده^۳ و مقیاس اضطراب کودکان اسپنس^۴ بود. مادران به پرسشنامه سنجش عملکرد خانواده و کودکان به مقیاس اضطراب کودکان اسپنس به کمک والدینشان پاسخ دادند. پرسشنامه سنجش عملکرد خانواده بر اساس الگوی مک مستر (۱۹۵۰) تدوین شده و شامل ۵۳ سؤال است. این الگو خصوصیات ساختاری و شغلی و تعاملی خانواده را تعیین می‌کند (۳). این پرسشنامه خرده‌مقیاس‌های حل مشکل (سوال‌های ۱، ۸، ۱۵، ۲۲، ۲۹، نمره بین ۵ تا ۲۰)، ارتباط (سوال‌های ۲، ۹، ۱۶، ۲۳، ۳۰، ۳۷، نمره بین ۶ تا ۲۴)، نقش‌ها (سوال‌های ۳، ۱۰، ۱۷، ۲۴، ۳۱، ۳۸، ۴۴، ۴۸، نمره بین ۸ تا ۳۲)، همراهی عاطفی (سوال‌های ۴، ۱۱، ۱۸، ۲۵، ۳۲، ۴۰، نمره بین ۶ تا ۲۴)، آمیزش عاطفی (سوال‌های ۵، ۱۲، ۱۹، ۲۶، ۳۳، ۴۱،

در کودکان منجر به بروز مشکلاتی از قبیل نداشتن رابطه دوستی با دیگران، شکست‌ها و ضربه‌های اجتماعی و کمبود شدید اعتماد به نفس در آینده خواهد شد (۱۵). گستره‌ای از پژوهش‌ها تا به حال به بررسی رابطه عملکرد خانواده با متغیرهای مختلف مربوط به فرزندان پرداخته‌اند. بر این اساس فرزانه خو و همکاران نشان دادند که بین عملکرد کلی خانواده و سه وضعیت هویت آشفته، تعلیق در هویت یابی، و هویت زود شکل گرفته رابطه معنی‌داری وجود داشت (۱۶). یافته‌های پژوهش میرزایی علویچه و همکاران حاکی از آن بود که عملکرد خانواده گروه وابسته به مواد مخدر در همه حیثه‌ها به شکل معنی‌داری نامناسب‌تر از گروه دیگر بود (۱۷). یافته‌های پژوهش ساقی و همکاران نیز نشان داد که ادراک نوجوانان از عملکردهای خانواده ارتباط معناداری با سازگاری آنها دارد و عملکردهای خانواده می‌تواند سازگاری نوجوانان را پیش بینی کند (۱۸). نتایج مطالعه لارسن^۱ و همکاران نشان داد نوجوانانی که از نظر کیفی رابطه خوبی را با والدین خود تجربه کرده بودند، سازگاری بهتری را در مقایسه با نوجوانانی که از نظر کیفی رابطه ناچیزی با والدین داشتند نشان می‌دهند (۱۹). پژوهش خوشنام و همکاران نشان داد بین شیوه شناختی مقابله با استرس و اختلال در عملکرد خانواده رابطه منفی و معنا دار وجود دارد. بین شیوه هیجانی مقابله با استرس و اختلال در عملکرد خانواده رابطه مثبت و معنادار وجود دارد، اما بین شیوه اجتنابی و انفصالی مقابله با استرس و عملکرد خانواده رابطه معناداری مشاهده نشد (۲۰). حال با توجه به مطالعات مربوط به عملکرد خانواده و متغیرهای گوناگون مرتبط با فرزندان و اهمیت اختلالات اضطرابی در دوران کودکی، این مطالعه با هدف تعیین رابطه بین عملکرد خانواده و اضطراب دانش‌آموزان کلاس اول دبستان انجام شد.

² Cochran

³ Family Assessment Device (FAD-53)

⁴ Spence Children's Anxiety Scale

¹ Laursen

نمره بین ۰ تا ۱۸): وسواس فکری- عملی (سوال‌های ۱۴، ۱۹، ۲۷، ۴۰، ۴۱، ۴۲، نمره بین ۰ تا ۱۸) و ۶- اضطراب عمومی (سوال‌های ۱، ۳، ۴، ۲۰، ۲۲، ۲۴، نمره بین ۰ تا ۱۸) را مورد سنجش قرار می‌دهد. نمره‌های بالاتر نشان‌دهنده وجود مشکل جدی‌تر در آن مقیاس می‌باشد. ضرایب همبستگی زیرمقیاس‌های این ابزار بین ۰/۳۹ تا ۰/۸۱ قرار دارد و همه آنها به لحاظ آماری معنادارند (۰/۰۱ < p). این موضوع نشان‌دهنده همبستگی مناسب بین زیرمقیاس‌ها و مبین این امر است که زیربنای این دموگرافیک مادران اطلاعاتی چون سن، جنسیت و وضعیت تاهل و در پرسشنامه دموگرافیک کودکان فقط جنسیت و مقطع تحصیلی قید شد. آزمودنی‌ها پرسشنامه را در منزل تکمیل نموده و یک هفته بعد توسط پژوهشگر جمع‌آوری گشت. تجزیه و تحلیل داده‌ها با آمار توصیفی و آزمون پیرسون در SPSS-22 صورت پذیرفت.

یافته‌ها

نمونه مورد مطالعه شامل ۱۰۰ دانش‌آموز کلاس اول دبستان (۵۰ پسر و ۵۰ دختر) و مادرانشان بود. میانگین سنی مادران این کودکان ۳۵/۳±۶/۸۳ سال بود که همگی آنها متأهل بوده و با همسرانشان زندگی می‌کردند. طبق تحلیل‌های آماری بین سطح عملکرد خانواده و اضطراب کودکان رابطه وجود داشت. در جدول ۱ شاخص‌های توصیفی (میانگین و انحراف معیار) نمونه مربوط به کودکان پسر و مادرانشان و در جدول ۲ شاخص‌های توصیفی نمونه مربوط به کودکان دختر و مادرانشان ارائه گردیده است.

۴۵، نمره بین ۷ تا ۲۸)، کنترل رفتار (سوال‌های ۶، ۱۳، ۲۰، ۲۷، ۳۴، ۴۲، ۴۶، ۴۹، ۵۱، نمره بین ۹ تا ۳۶) و عملکرد کلی خانواده (سوال‌های ۷، ۱۴، ۲۱، ۲۸، ۳۵، ۳۶، ۳۹، ۴۳، ۴۷، ۵۰، ۵۲، ۵۳، نمره بین ۱۲ تا ۴۸) را مورد سنجش قرار می‌دهد. برای نمره‌گذاری آزمون به هر سوال ۱ تا ۴ نمره بر اساس کاملاً موافقم: ۱، موافق: ۲، مخالف: ۳ و کاملاً مخالف: ۴ داده می‌شود. نمره‌گذاری آیتم‌های ۱، ۲، ۸، ۱۰، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۲۰، ۲۲، ۲۳، ۲۸، ۲۹، ۳۲، ۳۴، ۳۶، ۳۷، ۳۸، ۴۰، ۴۳، ۵۰، ۵۱ و ۵۳ بر خلاف آیتم‌های دیگر به شیوه وارونه انجام می‌گیرد. نمره‌های بالاتر نشان‌دهنده عملکرد بهتر خانواده در هر مقیاس است. جهت تهیه این پرسشنامه، نسخه انگلیسی پرسشنامه FAD-53 با نسخه فارسی مقیاس سنجش خانواده -۶۰ آیتمی به ترجمه باقر ثنایی تطبیق داده شده و روایی همزمان پرسشنامه با پرسشنامه ۶۰ آیتمی عملکرد خانواده انجام شده است. پایایی آن با آلفای کرونباخ بالای ۸۰ درصد ذکر شده است (۳). مقیاس اضطراب اسپنس نسخه کودکان از ۴۵ عبارت تشکیل شده که ۳۸ عبارت آن نمره‌گذاری شده و شش عبارت آن که عبارت‌های پرسشی مثبت هستند محاسبه نمی‌شود. همچنین این آزمون دارای یک سؤال باز است که کودک به‌طور تشریحی به آن پاسخ خواهد داد و برای سنین ۸ تا ۱۵ سال تهیه شده است. نمره‌گذاری این ابزار به صورت یک طیف از همیشه (نمره ۳) تا هرگز (نمره ۰) می‌باشد (۲۱). مقیاس اضطراب اسپنس دارای زیرمقیاس‌هایی هراس و ترس از فضای باز (سوال‌های ۳۹، ۳۷، ۳۶، ۳۴، ۳۲، ۳۰، ۲۸، ۲۱، ۱۳، نمره ۰ تا ۲۷)؛ اضطراب جدایی (سوال‌های ۵، ۸، ۱۲، ۱۵، ۱۶، ۴۴، نمره بین ۰ تا ۱۸)؛ ترس از آسیب فیزیکی (سوال‌های ۲، ۱۸، ۲۳، ۲۵، ۳۳، نمره ۰ تا ۱۵)؛ ترس اجتماعی (سوال‌های ۶، ۷، ۹، ۱۰، ۲۹، ۳۵،

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش در کودکان پسر و مادرانشان

تعداد	میانگین	انحراف معیار		
۵۰	۳,۱۶	۰,۵۲	حل مشکل	مادران
۵۰	۲,۹۳	۰,۳۵	ارتباط	
۵۰	۲,۷۴	۰,۲۵	نقش‌ها	
۵۰	۲,۵۸	۰,۶۷	همراهی عاطفی	
۵۰	۲,۶۳	۰,۳۹	آمیزش عاطفی	
۵۰	۲,۶۵	۰,۵۶	کنترل رفتار	
۵۰	۲,۹۱	۰,۴۶	عملکرد کلی خانواده	
۵۰	۵,۵۰	۱,۵۱	اضطراب جدایی	فرزندان
۵۰	۳,۰۰	۲,۴۴	ترس از فضای باز	
۵۰	۳,۸۳	۳,۷۶	ترس از آسیب فیزیکی	
۵۰	۳,۶۶	۲,۵۰	ترس اجتماعی	
۵۰	۴,۰۰	۲,۳۶	وسواس فکری عملی	
۵۰	۴,۳۳	۲,۶۵	اضطراب عمومی	

محاسبه و در ماتریس همبستگی جدول ۳ مربوط به کودکان پسر و مادرانشان و در جدول ۴ مربوط به کودکان دختر و مادرانشان ارائه شد.

بر اساس داده‌های جدول ۳ می‌توان نتیجه گرفت بین اضطراب عمومی پسران با آمیزش عاطفی ($p < 0/05$ ، $-0/81$)، حل مشکل ($p < 0/05$ ، $-0/91$)، همراهی عاطفی ($p < 0/05$ ، $-0/89$) و عملکرد کلی خانواده ($p < 0/05$ ، $-0/89$) همبستگی معناداری از نوع منفی وجود داشت، به طوری که هرچه مادران در این مقیاس‌ها نمره بالاتری کسب کردند پسران در اضطراب عمومی نمره پایین‌تری به دست آوردند. یافته‌های جدول ۴ رابطه معنادار منفی بین آمیزش عاطفی با ترس از فضای باز ($-0/71$)، $p < 0/05$ و ارتباط با ترس از آسیب فیزیکی ($-0/68$)، $p < 0/05$ را در بین دختران نشان می‌دهد، به طوری که هرچه مادران در این مقیاس‌ها نمره بالاتری کسب کردند دختران در ترس از فضای باز و ترس از آسیب فیزیکی نمره پایین‌تری به دست آوردند.

یافته‌های جدول ۱ نشان می‌دهد بیشترین نمره در بین پسران، مربوط به اضطراب جدایی (میانگین $5/50 \pm 1/51$) و کمترین مربوط به ترس از فضای باز (میانگین $3/00 \pm 2/44$) و در بین مادرانشان کمترین نمره مربوط به همراهی عاطفی (میانگین $2/58 \pm 0/67$) و بیشترین نمره حل مشکل (میانگین $3/16 \pm 0/52$) بود.

یافته‌های جدول ۲ نشان می‌دهد بیشترین نمره در بین دختران، مربوط به اضطراب جدایی (میانگین $5/90 \pm 2/80$) و کمترین نمره ترس از فضای باز (میانگین $4/00 \pm 3/94$) و در بین مادرانشان کمترین نمره مربوط به آمیزش عاطفی (میانگین $2/78 \pm 0/43$) و بیشترین نمره حل مشکل (میانگین $3/22 \pm 0/54$) بود.

برای تعیین توزیع جامعه (نرمال بودن داده‌ها) از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف^۱ و برای تعیین برابری واریانس‌ها از آزمون لوین^۲ استفاده شد. در آزمون‌های انجام‌شده سطح $p > 0/05$ معنی‌دار در نظر گرفته شده و پیش فرض‌های پیرسون رعایت شد. ضرایب همبستگی بین متغیرهای مورد بررسی

¹ Kolmogorov- Smirnov Test

² Levene

جدول ۲. شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش در کودکان دختر و مادرانشان

انحراف معیار	میانگین	تعداد		
۰.۵۴	۳.۲۲	۵۰	حل مشکل	مادران
۰.۴۴	۲.۸۳	۵۰	ارتباط	
۰.۲۸	۳.۱۴	۵۰	نقش‌ها	
۰.۸۱	۳.۱۶	۵۰	همراهی عاطفی	
۰.۴۳	۲.۷۸	۵۰	آمیزش عاطفی	
۰.۲۱	۲.۹۳	۵۰	کنترل رفتار	
۰.۳۷	۳.۲۶	۵۰	عملکرد کلی خانواده	
۲.۸۰	۵.۹۰	۵۰	اضطراب جدایی	فرزندان
۳.۹۴	۴.۰۰	۵۰	ترس از فضای باز	
۲.۸۲	۵.۸۰	۵۰	ترس از آسیب فیزیکی	
۴.۱۸	۴.۸۰	۵۰	ترس اجتماعی	
۳.۳۷	۴.۴۰	۵۰	وسواس فکری عملی	
۴.۵۰	۵.۴۰	۵۰	اضطراب عمومی	

جدول ۳ - ماتریس همبستگی عملکرد خانواده و اضطراب در کودکان پسر و مادرانشان

۱- حل مشکل	۲- ارتباط	۳- همراهی عاطفی	۴- آمیزش عاطفی	۵- عملکرد کلی خانواده	۶- ترس از فضای باز	۷- ترس از آسیب فیزیکی	۸- اضطراب عمومی
۱	۰.۵۵	۰.۶۰	۰.۷۵	۰.۹۳**	۰.۴-	۰.۲۲-	۰.۸۱-
۰.۶۱	۱	۰.۳۰	۰.۲۸	۰.۰۹-	۰.۰۱-	۰.۶۳-	۰.۰۰
۰.۶۰	۰.۳۰	۱	۰.۹۲**	۰.۷۴	۰.۲۲-	۰.۰۵	۰.۸۹*
۰.۷۵	۰.۲۸	۰.۹۲**	۱	۰.۷۶	۰.۴۵-	۰.۲۵-	۰.۹۱*
۰.۹۳**	۰.۰۹-	۰.۷۴	۰.۷۶	۱	۰.۳۴-	۰.۰۰	۰.۸۹*
۰.۴-	۰.۰۱-	۰.۲۲-	۰.۴۵-	۰.۳۴-	۱	۰.۸۹*	۰.۴۳
۰.۲۲-	۰.۶۳-	۰.۰۵	۰.۲۵-	۰.۰۰	۰.۸۹*	۱	۰.۱۲
۰.۸۱-	۰.۰۰	۰.۸۹-	۰.۹۱-	۰.۸۹*	۰.۴۳	۰.۱۲	۱

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

جدول ۴. ماتریس همبستگی عملکرد خانواده و اضطراب در کودکان دختر و مادرانشان

۱- حل مشکل	۲- ارتباط	۳- همراهی عاطفی	۴- آمیزش عاطفی	۵- عملکرد کلی خانواده	۶- ترس از فضای باز	۷- ترس از آسیب فیزیکی	۸- اضطراب عمومی
۱- حل مشکل	۰.۵۹	۰.۶۸*	۰.۳۵	۰.۳۴	۰.۵۶	۰.۰۹	۰.۶۱
۲- ارتباط	۰.۵۹	۰.۳۹	۰.۲۵	۰.۰۶	۰.۰۴	۰.۶۸*	۰.۰۰
۳- همراهی عاطفی	۰.۶۸ ^z	۰.۳۹	۰.۱۱	۰.۱۰	۰.۲۶	۰.۰۹	۰.۲۲
۴- آمیزش عاطفی	۰.۳۵	۰.۱۱	۱	۰.۲۷	*۰.۷۱	۰.۱۵	۰.۴۴
۵- عملکرد کلی خانواده	۰.۳۴	۰.۱۰	۰.۲۷	۱	۰.۴۸	۰.۲۰	۰.۱۸
۶- ترس از فضای باز	۰.۵۶	۰.۲۶	*۰.۷۱	۰.۴۸	۱	۰.۰۱	**۰.۸۵
۷- ترس از آسیب فیزیکی	۰.۰۹	۰.۳۹	۰.۱۱	۰.۱۰	۰.۲۶	۱	۰.۰۸
۸- اضطراب عمومی	۰.۶۱	۰.۰۰	۰.۲۲	۰.۴۴	۰.۸۵**	۰.۰۸	۱

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

بحث

یافته‌های حاصل از این پژوهش نشان داد بین عملکرد خانواده با اضطراب کودکان ارتباط معنادار منفی وجود داشت، به طوری که هرچه نمرات عملکرد خانواده بالاتر نمرات اضطراب کودکان پایین‌تر بود. این نتایج در بین دختران و پسران و اندکی تفاوت داشت. در پسران مقیاس اضطراب عمومی تحت بیشترین تأثیر از عملکرد خانواده قرار می‌گیرد، در حالی که در دختران مقیاس‌های ترس از فضای باز، و ترس از آسیب فیزیکی بیشترین تأثیرپذیری را از عملکرد خانواده دارند. این یافته‌ها با پژوهش سکر و همکاران (۱۰) و رحمانیان (۲۲) همسو بود. این دو پژوهش نشان دادند که بین عملکرد خانواده و اضطراب کودکان رابطه معناداری وجود داشت.

یافته‌های پژوهش کارازه و همکاران (۲۳) حاکی از آن بود که عملکرد خانواده می‌تواند پیش‌بینی‌کننده اختلال اضطراب جدایی پسران ۵ تا ۱۰ سال باشد. عراقی (۲۴) نیز رابطه معناداری بین عملکرد خانواده و علایم جسمانی، کارکرد اجتماعی، اضطراب و افسردگی پسران ۱۹ تا ۲۵ ساله نشان داد که نتایج این پژوهش‌ها، هم راستا با نتایج این مطالعه می‌باشد. همچنین محقق و همکاران رابطه معناداری

بین حمایت عاطفی والدین و اضطراب جدایی کودکان نشان دادند (۲۵).

از جمله محدودیت‌هایی که در این پژوهش وجود داشت می‌توان به عدم دسترسی به نمونه‌های بزرگ‌تر، همکاری خانواده‌ها و مدارس اشاره کرد. همچنین محدوده جغرافیایی پژوهش موجب می‌شود که در تعمیم این یافته‌ها جانب احتیاط را رعایت کرد.

نتیجه‌گیری

اختلالات اضطرابی جزو شایعترین اختلالات دوران کودکی است و یافته‌ها نشان داد که این اختلالات ارتباط معناداری با نحوه عملکرد خانواده دارد. از سوی دیگر یافته‌های حاصل از پژوهش‌های دیگر نشان می‌دهد که بین تمام ابعاد شخصیت کودکان با سطح عملکرد خانواده رابطه معنادار وجود دارد. لذا با توجه به نتایج حاصل از این پژوهش ضرورت آموزش تکنیک‌های بهبود عملکرد خانواده به والدین احساس می‌شود و لازم است تا والدین را از تأثیری که عملکردشان در خانواده بر سلامت روان کودکان می‌گذارد، آگاه کرد.

تشکر و قدردانی

خویشتن را به ما شناساند و درهای علم را بر ما
گشود و عمری و فرصتی عطا فرمود تا بدان، بنده
ضعیف خویش را در طریق علم و معرفت بیازماید.

سپاس و ستایش مر خدای را جل و جلاله که آثار
قدرت او بر چهره روز روشن، تابان است و انوار
حکمت او در دل شب تار، درخشان. آفریدگاری که

References

- 1- Scott J, Disaia PH, Hammond CH, Spellacy w, Gordon J. Danforth's Obstetrics and Gynecology. 9thEd: Philadelphia: Lippincot-Raven; 2003.
- 2- Hasani M. The relationship between family functioning and children's self-regulation. Family Research 2012; 8(3): 305-17.[Persian]
- 3- Sanaei B. The Family Measurement Scale. Tehran: Besat Pub; 2008. [Persian]
- 4- Miller LW, Ryan CE, Keitner GI, Bishop DS, Epstein NB. The McMaster approach to families: Theory, assessment, treatment and research. Journal of Family Therapy 2000; 22(2): 168-89.
- 5- Sayar S, Eghlima M. Comparison of family functioning in addicted and non-addicted married men. Journal of Paramedical Science and Rehabilitation (JPSR) 2013; 2(2): 35-41.[Persian]
- 6- Markman HJ, Stanley S, Blumberg SL. Divorce and Building a lasting Love. 1st Ed: San Francisco; Jossey-Bass: 2001.
- 7- Dousti P, Ahmadi F. The relationship between anxious thoughts and emotional divorce. International conference on psychology and the culture of life; Istanbul 2015.[Persian]
- 8- Dousti P, Mohagheghi H. The relationship between social networks and marital conflicts. International Conference on Psychology and the Culture of Life; Istanbul 2015.[Persian]
- 9- Karimi Y. Personality Psychology. 3th Ed. Tehran: Aras-Baran; 2001. [Persian].
- 10- Secer Z, Gulay H, Onder S. Analyzing mothers' self-efficacy perception towards parenting in relation to peer relationships of 5-6 year-old preschool children. Educational Sciences: Theory & Practice 2012; 12(3): 2001-8.
- 11- Hasani R, Mirzaiyan B, Khaliliyan A. The effectiveness of play therapy based on cognitive and behavioral approach on ADHD (attention deficit / hyperactivity) children's anxiety and self-esteem. Modern psychological research 2013; 29(8):163-80.[Persian]
- 12- Rahmani P, Moheb N. The investigation of children's parenting style and family emotional atmosphere who suffering generalized anxiety disorder and children without anxiety. Educational science 2011; 13(4): 67-87.[Persian]
- 13- Headley C, Campbell MA. Teachers' knowledge of anxiety and identification of excessive anxiety in children. Australian Journal of Teacher Education 2013; 38(5): 47-9.
- 14- Kazemi M, Rabiyyi M, Mahmoudi S. The effect of music on hospitalized children's anxiety. Journal of Gorgan University of Medical Sciences 2007; 9(3): 59- 64.[Persian]
- 15- Asli-Azad M, Arefi M, Farhadi T, Sheikhmohammadi R. The effectiveness of child-centered play therapy on anxiety and depression in children with anxiety disorders and depression in primary girl school. Methods and Psychological Models 2013; 9(2): 71-90.[Persian]
- 16- Farzanekho M, Yarmohamadiyan H, Molavi H. The impact of general family functions on identity status of students. Journal of Behavioral Sciences 2009; 3(2): 135-42. [Persian]
- 17- Alavije-Mirzayi M, Nasirzade M, Eslami R, Radgholamsharifi A, Akbar H. The impact of family functioning on drug dependence. Iranian Journal of Health education and health promotion 2013; 2(1): 19-30.[Persian]
- 18- Saghi M, Rjayi A. The relationship between adolescents' perception of family function with their compatibility. Thought and Behavior in Clinical Psychology 2008; 10(3):71-82.[Persian]
- 19- Laursen B, Mooney S. Relationship network quality: adolescent adjustment and perceptions of relationships with parents and friends. American Journal of Orthopsychiatry 2008; 78(1): 47-53.
- 20- Ghomri M, Khoshnam A. The prediction of student's family performance through ways of coping with stress. Behavioral Sciences 2014; 9(3): 153-72. [Persian]

-
- 21- Ghanbari S, Khanmohammadi M, Khodapanahi M, Mazaheri M, Lavasani M. Evaluation of the psychometric properties of preschool children's anxiety scale. *Psychology* 2011; 15(3): 222-34. [Persian]
- 22- Rahmanian Z. The relationship between anxiety and performance of family in fourth and fifth grade boys in Jahrom city. *The first National Conference of impact Social Determinants on Health*; Tehran 2010. [Persian]
- 23- Karazeh SH, Abdi M, Heidari H. Family function and the role of maternal parenting styles in predicting children's behavioral problems in boys aged 5 to 10 years in Ahvaz city. *Journal of Thought & Behavior in Clinical Psychology* 2015; 9(36): 17-25. [Persian]
- 24- Araghi Y. Family function and general health of children. *Journal of Psychology and Religion* 2008; 3: 63-78. [Persian]
- 25- Mohagheghi H, Yaghobi A, Mohamad zadeh S, Akbari S. Relationship between parental emotional support and separation anxiety disorder in Childrens of Hamadan province. *6th International Congress on Child and Adolescent Psychiatry*; Tabriz 2013.[Persian]